

KYNIÄ TAIVAALTA (26)

Kyllähän sotaa oli meilläkin ehditty pelätä jonkin aikaa. Uutiset raivopäinä toisiaan ampuvista joukoista ja kuiskaten kerrotut veriteot tulivat aika pikaa tutuiksi. Veli kävi veljeä vastaan kuin Raamatun tarinat olisivat todeksi tulleet, eikä vihassa säästelty. Vaikka niinkin syrjässä elettiin ei näiltä voinut välttyä. Eivät edes meidän pikkuiset.

Olivat parhaimpina talvikevään aamuna lähteneet jäälle leikkimään. Kelkoilla mennä potkivat hirmuista vauhtia niin että saporot vain viipottivat pipon alta ja poskille nousi pakkaspunaa. Itse istuin tuvassa parsimassa, enkä aivan kaikkea silmiini saanut. Mutta kohta ryntäsivät molemmat ovenpielet ryskyen ja saapikkaat tömisten sisälle ja yhteen ääneen selittivät aukinaisin naamoin.

Tovi siinä meni ennen kuin saivat henkeä sen verran että asia kantoi minullekin asti. Kertoivat että olivat kuulleet vastarannalta kummaa pauketta ja kohta oli taivaalta alkanut sataa lyijykynän pätkiä. Avasivat sitten siinä minulle kouransa ja näyttivät löytöjään. Eivät olleet ihan koulussa saatujen veroisia, pieniä ja päästään ummessa.

Kyllä minä tunnistin mitä mukulat lumesta paakkuisissa lapasissaan pitelivät, ja taisin päästää tahattoman ulvahduksen tai kuitenkin äänen, josta pienempi säikähti ja alkoi itkeä. Kyniksi arvelemansa pitkulat tipahtivat kilisten lattialle ja kierivät kohta mikä minnekin, osa kaapin ja pöydän alle vähän kuin olisivat häpeissään kätköön menneet.

Lapset viettivät loppupäivän sisällä ja ukon kanssa aiemmin jo aateltu muutto pois saaresta otti tuulta. Kun kesä sitten saapui Pöömit saivat kauan kättämänsä maat itselleen. ■

Pekka Vartiainen

Muukonsaaren itäpuolella sijaitsevassa Työsaarella on mökki, joka tunnetaan tänään professori Erik Tawaststjernan kesäasuntona. Vielä kansalaissodan aikana se oli kalastaja Muikun ja hänen perheensä koti. Keväällä 1918, kun jää ja hanki peitti vielä järven selkää, sattui outo tapaus. Kalastajan pienet tyttäret olivat leikkimässä jäällä. Äkkiä jostakin kauempaa kuului pauketta ja kohta tienoon täytti outo rapina. Pieniä, pitkulaisia esineitä tipahteli jään päälle. Hämmästyksestä toivuttuaan tytöt alkoivat kerätä näitä kouriinsa ja juoksivat pian innoissaan näyttämään äidille löytöjään. ”Äiti, äiti! Kato ko myö kerättii taivaast tippuvii lyijykynnii näi paljo!” Säikähtynyt äiti ymmärsi nopeasti, että kynät olivat luoteja. Jostakin mantereelta laukaistut konekiväärien luodit olivat kantaneet Työsaaren tuntumaan. Vielä samana kesänä Muikut myivät mökkinsä von Boehmin aatelissuvulle. Kuvataiteilija Aino von Boehm vietti perheineen useita kesiä saarella ja maalasi rannoilta avautuvia, värikkäitä ja aurinkoisia maisemia Saimaalle. Musiikkieteilijä Erik Tawaststjerna meni myöhemmin naimisiin Aino von Boehmin tyttären kanssa ja näin saarimökki päätyi heidän käyttöönsä.

PENCILS FROM THE SKY (26)

We had feared a war breaking out for some time. News about rampant mobs shooting at each other and whispered executions became commonplace pretty soon. Brother rose against brother, like the stories in the Bible come true, and there was no holding back the hate. Even though we lived off the beaten track, we could not avoid it. Not even our little ones.

On a fine late winter's day, they had gone onto the frozen lake to play. Likely got up to furious speeds with their kick sleds, braids flying from under woolly hats and cheeks glowing frost-red. I sat in the cabin darning and didn't quite clap my own eyes on it all. But soon both of them stormed in, door slamming and winter boots stomping, faces aghast, telling the tale in one voice.

It took a moment for them to catch their breath sufficiently to make the story intelligible to me. They told of hearing strange banging from the shore opposite, and soon stubby pencils had started raining from the sky. They unfurled their fists then to show me their finds. They were not quite like those they'd got from school, but small and sealed at the tip.

I certainly recognised what the bairns held in their snow-clogged mittens, and I may have let out an involuntary yelp or some sound anyway, which frightened the younger one and started her crying. The elongated objects taken for pencils dropped onto the floor with a clatter, rolling here and there, some under the dresser and table, as if hiding in shame.

The children spent the rest of the day indoors, and the planned move off the island, already discussed with the husband, became more urgent. When summer finally arrived, the Boehms acquired the lands they had long wanted. ■

Transl. Annira Silver

On Työsaari island on the east side of Muukonsaari there is a cabin, which today is known as the summer holiday home of Professor Erik Tawaststjerna. During the Civil War it was still the home of fisherman Muikku and his family. In the spring of 1918, when the lake was still decked with ice and snow, there was a strange incident. The fisherman's little daughters were playing on the frozen lake. Suddenly they heard banging sounds some distance away, and soon a strange rapping filled the air. Small, elongated objects were dropping onto the ice. Recovered from the surprise, the girls gathered them by the fistful, soon running to excitedly show mother their treasures. "Mother, mother! Look how many pencils we gathered that fell from the sky!" The frightened mother quickly realised that the pencils were bullets. Machine gun bullets fired somewhere on the mainland had carried to Työsaari.

That same summer, the Muikku family sold their cabin to the aristocratic von Boehm family. The artist Aino von Boehm spent several summers on the island with her family and painted the colourful, sun-drenched landscapes opening out to Saimaa lake. Erik Tawaststjerna, the musicologist, later married Aino von Boehm's daughter, and so the island cabin came to their possession.

 <https://urly.fi/1Czj>

 Kirsi Pääskyvuori